

Flora- en faunaonderzoek

Schoolstraat, Kloosterhaar

Eelerwoude
kleurt het landelijk gebied

Flora- en faunaonderzoek

Schoolstraat, Kloosterhaar

Definitief

Opdrachtgever

Beter Wonen Vechtdal
T.a.v. Dhr. A. Hamberg
Postbus 19
7770 AA HARDENBERG

Opdrachtnemer

Eelerwoude
Achterstraat 11
4101 BB Culemborg
T 0345 72 70 00
F 0345 72 70 10
E info@eelerwoude.nl
I www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:

Projectnummer: P6433
Datum: 15-10-2014
Projectleider: R.J. Koops
Opgesteld: M. Warringa
Gecontroleerd: R.J.Koops

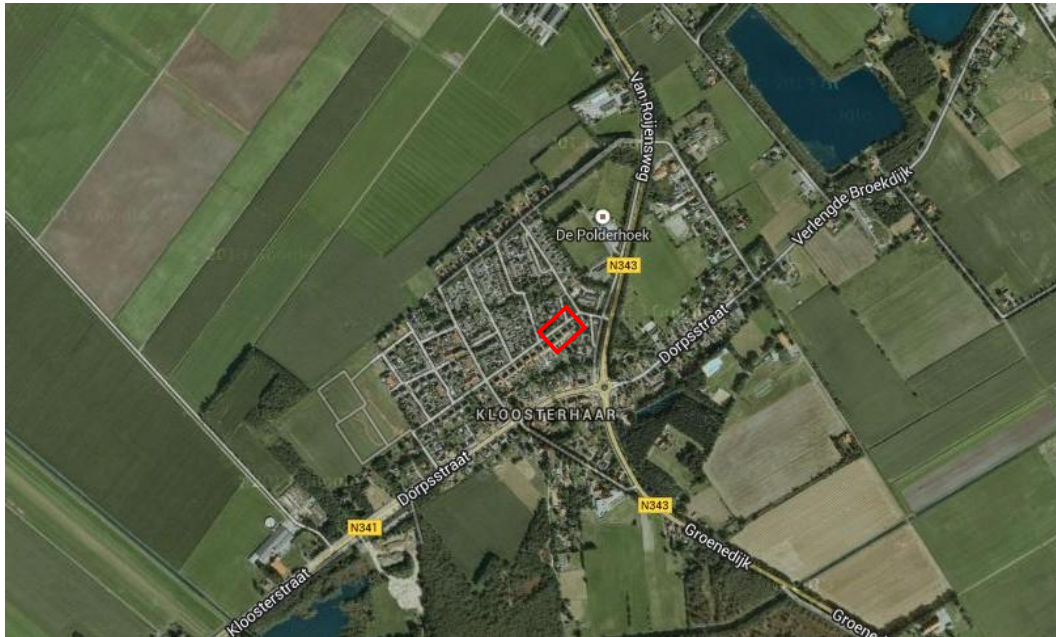
Onderzoek van Eelerwoude voldoet aan de eisen die het Ministerie van Economische Zaken stelt. Eelerwoude is lid van het Netwerk Groene Bureaus. Het Netwerk werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte. Het Netwerk heeft een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbende een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd, conform de geldende wet- en regelgeving ten aanzien van flora en fauna. Desondanks zal nooit een 100% volledig beeld van de aanwezige flora en fauna gegeven kunnen worden. Natuur is dynamisch, situaties kunnen veranderen.

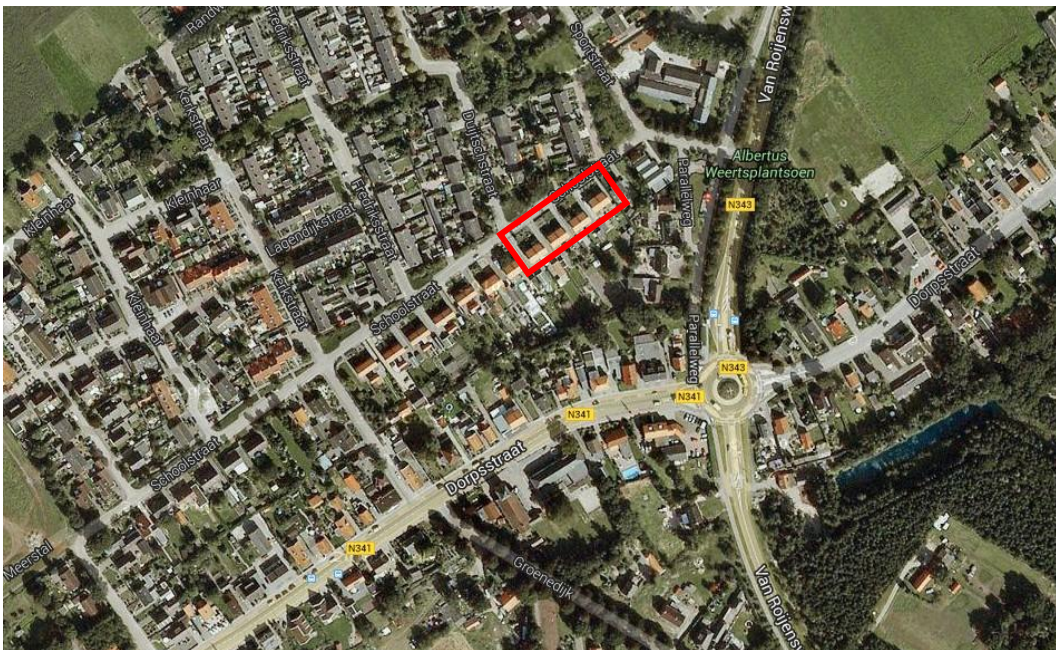
De opmaak van dit rapport gaat uit van dubbelzijdig afdrucken

INHOUD

1	INLEIDING	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Leeswijzer	5
2	GEBIEDSKARAKTERISTIEK	7
2.1	Huidige situatie	7
2.2	Nieuwe situatie.....	7
3	NATUURWETGEVING	9
3.1	Flora- en faunawet beschermt dieren en planten	9
3.2	Natura 2000-gebieden, Natuurbeschermingswet 1998	11
3.3	Ecologische Hoofdstructuur	11
4	METHODE	13
4.1	Bureauonderzoek.....	13
4.2	Veldonderzoek	13
4.3	Terreinbezoek	15
5	BESCHERMDE SOORTEN	17
5.1	Planten.....	17
5.2	Zoogdieren.....	17
5.3	Vogels	21
5.4	Amfibieën	24
5.5	Reptielen.....	24
5.6	Vissen	24
5.7	Beschermde soorten ongewervelden	25
6	CONCLUSIE	27
6.1	Conclusie	28
6.2	Geldigheid onderzoek	28
7	AANBEVELING VLEERMUIZEN	30
7.1	Vleermuizen	30
7.2	Huismus	31
7.3	Gierzwaluw	31
	LITERATUURLIJST	34
	BIJLAGE 1: SOORTENKAARTEN	36

Figuur 1 Ligging plangebied.

Figuur 1 Begrenzing plangebied.

1

INLEIDING

1.1 Aanleiding

In het plangebied aan de Schoolstraat in Kloosterhaar worden een 8-tal woningen gesloopt. In verband met de voorgenomen sloopwerkzaamheden is een toetsing van de plannen aan de natuurwetgeving en –beleid noodzakelijk. Met deze toetsing moet duidelijk worden dat de ontwikkeling gerealiseerd kan worden en dat er geen belemmering bestaan vanuit de natuurbescherming.

De eerste stap in deze toetsing is de quickscan flora en fauna. De quickscan richt zich op het verkrijgen van een geïnformeerd beeld van de mogelijke consequenties vanuit de natuurwetgeving en -beleid. Op basis daarvan worden uitspraken gedaan over de (mogelijke) effecten van de voorgenomen ontwikkeling en de eventueel noodzakelijke vervolgstappen.

Dit flora- en faunaonderzoek heeft plaats gevonden in het voorjaar, de zomer en het najaar van 2013. In dit rapport worden de resultaten van dit onderzoek gepresenteerd en getoetst aan de Flora- en faunawet.

1.2 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 gaat in op de huidige situatie en de voorgestane ontwikkeling. Op basis van deze informatie is voorliggende toets uitgevoerd. Hoofdstuk 3 geeft een beknopte beschrijving van de Flora- en faunawet. De gehanteerde methodiek is beschreven in hoofdstuk 4. In hoofdstuk 5 wordt per soortgroep aangegeven welke beschermde soorten aanwezig zijn, wat de effecten van de ontwikkeling op deze soorten zijn en of een ontheffing Flora- en faunawet noodzakelijk is. Hoofdstuk 6 geeft de conclusies weer en hoofdstuk 7 de aanbevelingen van dit onderzoek. De snelle lezer kan volstaan met het lezen van hoofdstuk 2 en de conclusie in hoofdstuk 6.

Foto's 1 t/m 3. Gebiedsindressie.

2

GEBIEDSKARAKTERISTIEK

2.1 Huidige situatie

Het plangebied ligt ten midden in de bebouwde kom van de plaats Kloosterhaar, in de gemeente Hardenberg. Het plangebied is bestaande uit een 8-tal woningen (complex 112.2) met de adressen Schoolstraat 61 t/m 75. Figuur 1 en 2 geven de locatie en de gebiedsbe grenzing weer.

Het groen rond de woningen is aan de voorkant voornamelijk bestaande uit tuinbeplanting en aan de achterzijde uit grasland en bestrating met enkele hoge bomen aan het einde van het erf. Het plangebied bevindt zich in een woonwijk en is omringd met bebouwing en verschillende wegen met straatverlichting. Foto's 1 t/m 3 geven een gebiedsimpresie weer.

2.2 Nieuwe situatie

De woningen aan Schoolstraat 61 t/m 75 zullen gesloopt worden. Een deel van de woningen is reeds gesloopt. In de nieuwe situatie zullen 20 nieuwe woningen in het plangebied gebouwd worden. Deze woningen worden gebouwd in 4 blokken van elk 5 woningen. Het gaat om eengezinswoningen en senioren/jongerenwoningen. Voor een impressie van de nieuwe situatie wordt verwezen naar de inrichtingsschets die is opgenomen in bijlage 2.

3

NATUURWETGEVING

De natuurwet- en regelgeving kent twee sporen, namelijk een gebiedsgericht (Natuurbeschermingswet 1998) en een soortgericht spoor (Flora- en faunawet). Met de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 zijn de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving geïmplementeerd. De kern van het natuurbeleid wordt gevormd door de Ecologische hoofdstructuur, dat een samenhangend netwerk vormt van natuurgebieden. In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de relevante wetgeving en het natuurbeleid voor het plangebied.

3.1 Flora- en faunawet beschermt dieren en planten

De Flora- en faunawet is erop gericht om de Nederlandse biodiversiteit te beschermen. en de dieren en planten binnen de Nederlandse wetgeving de plek te geven die hun volgens de Europese afspraken toekomt. De Flora- en faunawet is overal en altijd van toepassing bij ontwikkelingen. In hoofdstuk 5 wordt verder ingegaan op de aanwezigheid van beschermde soorten.

Bescherming planten en dieren

De Flora- en faunawet gaat over de bescherming van ongeveer 500 planten- en diersoorten, van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij-principe').

De wet beschermt:

- Enkele vaatplanten
- Bijna alle zoogdieren
- Alle vogels
- Alle reptielen
- Alle amfibieën
- Enkele vissen
- Enkele ongewervelde (insecten en weekdieren)

Deze soorten zijn verdeeld in vijf beschermingsniveau's:

- licht beschermde soorten (tabel 1 van de Flora- en faunawet)
- middelmatig beschermde soorten (tabel 2 van de Flora- en faunawet),
- zwaar beschermde soorten (tabel 3 van de Flora- en faunawet)
- vogels
- vogels waarvan de nesten het hele jaar zijn beschermd

		Bestendig beheer	Ruimtelijke ontwikkeling
	niet beschermde soorten	Zorgplicht	Zorgplicht
	Soorten van tabel 1 lichtste beschermingsregime algemene soorten	Vrijstelling Wel zorgplicht	Vrijstelling Wel zorgplicht
	Soorten van tabel 2 middelste beschermingsregime overige soorten	Gedragcode of Ontheffing	Gedragcode of Ontheffing
	Vogels	Gedragcode of Ontheffing	Gedragcode of Ontheffing
	Vogels met jaarrond beschermde nesten	Gedragcode of Ontheffing	Ontheffing
	Soorten van tabel 3 zwaarste beschermingsregime bijlage 1 AMvB bijlage IV Habitatrichtlijn	Gedragcode of Ontheffing	Ontheffing

Figuur 3 Overzicht mogelijke instrumenten om de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet te overtreden bij activiteiten. De tabellen in dit overzicht verwijzen naar de verschillende tabellen in de Flora- en faunawet.

Verbodswet

De Flora- en faunawet is - in tegenstelling tot vele andere wetten - een verbodswet en geen gebodswet. Overtreding van de Flora- en faunawet is een economisch delict waarbij op basis van 'strafrecht' boetes worden gegeven en/of vervolging optreedt. Ook kan op basis van bestuursrecht bestuursdwang worden opgelegd. Personen worden individueel aansprakelijk gesteld en eventuele opdrachtgevers kunnen te maken krijgen met aansprakelijkheid en vervolgschade.

De verboden moeten ervoor zorgen dat in het wild levende planten en dieren zoveel mogelijk met rust worden gelaten. Handelingen die de wet verbiedt zijn:

- plukken, vangen en doden;
- verstoren;
- vernielen van leefgebied, nesten en holen;
- weghalen van eieren;
- bezit en handel.

Onder bepaalde voorwaarden mogen deze handelingen wel uitgevoerd worden. U heeft dan een ontheffing of vrijstelling nodig of u werkt conform een gedragscode. Figuur 3 geeft aan bij welke activiteiten welke instrumenten beschikbaar zijn.

Zorgplicht

De Flora- en faunawet gaat uit van de intrinsieke waarde van alle dieren en planten. De mens moet daar zorgvuldig mee omgaan. Daarom is de zorgplicht in artikel 2 van de wet opgenomen. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving. Dat betekent dat iedereen naar redelijkheid nadelige effecten:

- moet voorkomen;
- moet beperken;
- ongedaan moet maken.

3.2 Natura 2000-gebieden, Natuurbeschermingswet 1998

Natura 2000 is een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Europa. Natura 2000 bestaat uit gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogelrichtlijn (79/409/EEG) en gebieden die zijn aangemeld op grond van de Europese Habitatrichtlijn (92/43/EEG). Deze gebieden worden in Nederland op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 beschermd.

In de directe omgeving van het plangebied liggen geen Natura 2000-gebieden. Op ongeveer 365 meter afstand ligt het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied Engbertsdijkvenen. Gezien de afstand tot de Natura 2000-gebieden, de invulling van de tussenliggende gebieden en de voorgenomen werkzaamheden wordt niet verwacht dat de werkzaamheden een invloed hebben op aangewezen habitattypen en -soorten. Met de voorgenomen realisatie wordt ook niet verwacht dat de kernopgaven van de Natura 2000-gebieden belemmerd worden in een mogelijke uitbreiding of kwaliteitsverbetering. Er wordt geen externe werking of cumulatie verwacht. Een toetsing op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

3.3 Ecologische Hoofdstructuur

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is de kern van het Nederlandse natuurbeleid. De EHS is in provinciale structuurvisies uitgewerkt. In of in de directe nabijheid van de EHS geldt het 'nee, tenzij'- principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten. Wanneer bij een ontwikkeling mogelijke effecten op de provinciale Ecologische Hoofdstructuur denkbaar zijn, is het raadzaam (en in sommige gevallen noodzakelijk) een toetsing aan de EHS uit te voeren.

Het plangebied en omliggende gebied maakt geen onderdeel uit van de EHS. Het plangebied ligt op ongeveer 365 meter van begrensd EHS-gebied. Met de voorgenomen werkzaamheden worden geen negatieve effecten verwacht op de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS. Van afname van areaal is geen sprake, tevens worden geen effecten verwacht die de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS significant aantasten. Een toetsing aan het EHS-beleid wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

4

METHODE

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van een verkenning van bestaande inventarisatiegegevens en een verkennend veldbezoek.

4.1 Bureauonderzoek

Voor het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van landelijke, provinciale en indien beschikbaar regionale verspreidingsinformatie.

Uit de landelijke verspreidingsinformatie uit atlassen, die deels gedateerd is, moet blijken of nabij de locaties in het verleden strikt beschermde soorten zijn aangetroffen. Exacte locaties of datering van de waarnemingen zijn daarbij veelal niet bekend. Deze gegevens hebben vaak betrekking op atlasblokken (5x5 kilometer). De soortgegevens hebben daarom veelal betrekking op de regio en niet specifiek op het plangebied.

De website www.waarneming.nl en www.telme.nl zijn ook geraadpleegd. Een groot aantal amateurs en professionals zetten op deze websites natuurwaarnemingen. De site wordt gecontroleerd door een validatiecommissie. Soortwaarnemingen via deze bron zijn redelijk betrouwbaar, maar kunnen moeilijk geverifieerd worden. Wel kan het een beeld geven van mogelijke soorten in de regio. Waarnemingen zijn, in tegenstelling tot atlassen, vaak tot op de exacte locatie te herleiden.

Data uit de Nationale Database Flora en Fauna (NDFF) zijn meegenomen in het onderzoek. De NDFF geeft informatie over waarnemingen van beschermde en zeldzame planten en dieren en bevat uitsluitend gevalideerde gegevens. Door de Gegevensautoriteit Natuur is vastgesteld dat de gegevens kloppen.

Uit de literatuurstudie zijn geen verspreidingsgegevens van zwaarder en strikt beschermde soorten naar voren gekomen welke in of in de directe omgeving voorkomen.

4.2 Veldonderzoek

4.2.1 Quicksan

Op basis van luchtfoto's en straatbeelden via streetview is in het voortraject van dit onderzoek reeds geconcludeerd dat onderzoek naar vleermuizen, huismus en gierzwaluw noodzakelijk is. Aanvullend zijn tijdens het veldbezoek ook andere soortgroepen meegenomen en zijn belangwekkende soorten genoteerd.

4.2.2 Vleermuisonderzoek

Het onderzoek heeft zich gericht op het vaststellen van soortensamenstelling, aantallen, gebruiksfunctie van het gebied en het vaststellen van verblijfplaatsen (kraamverblijven, winterverblijfplaatsen, zomerverblijven etc.), vliegroutes en foerageergebieden. Het veldonderzoek heeft zich voornamelijk gericht op de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen in het te slopen gebouw en de te kappen bomen.

Tijdens het vleermuisonderzoek is gebruik gemaakt van een batdetector Pettersson D240X in combinatie met een Pettersson D100. Hiermee kunnen de ultrasone geluiden die vleermuizen tijdens het vliegen uitzenden voor het menselijk gehoor hoorbaar gemaakt worden. Met de Pettersson D240X kunnen vleermuiswaarnemingen worden getaped en geanalyseerd in speciaal hiervoor ontworpen software (Batsounds). Sommige soorten zijn moeilijk op geluid te determineren, doordat deze bijvoorbeeld veel overlapping hebben in geluid. Met behulp van Batsounds kunnen de meeste van deze lastig te determineren soorten dan op naam gebracht worden.

In totaal zijn vier veldbezoeken uitgevoerd, twee in de kraamperiode en twee in de baltsperiode. In tabel 1 zijn de betreffende data weergegeven. Het kraamonderzoek heeft zich gericht op de aanwezigheid van zomer- en kraamverblijfplaatsen van vleermuizen. Deze bezoeken hebben plaatsgevonden tijdens het uitvlieg- of invliegtijdstip van vleermuizen, respectievelijk rond zonsondergang en zonsopkomst. Het baltsonderzoek heeft zich gericht op het vaststellen van zwerm- en paarverblijfplaatsen van vleermuizen. Deze bezoeken hebben plaatsgevonden tijdens de baltsactiviteit van vleermuizen, na zonsondergang tot middernacht. Tijdens dit tijdstip is de meeste baltsactiviteit bij vleermuizen waar te nemen. De veldbezoeken hebben plaatsgevonden tijdens voor vleermuizen gunstige weersomstandigheden.

Bij de uitvoering van het vleermuisonderzoek is gewerkt conform het 'Protocol voor vleermuisinventarisaties' dat op 27 maart 2013 door het Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, de Zoogdiervereniging en de Gegevensautoriteit Natuur is geactualiseerd voor het uitvoeren van vleermuisonderzoek.

4.2.3 Overige beschermde soorten

In en rond de plangebieden komen mogelijk nog een aantal andere beschermde soorten dan eerder beschreven voor. Voor een groot deel zal het gaan om algemeen voorkomende en licht beschermde soorten, maar ook de aanwezigheid van een aantal strenger beschermde soorten zoals bijvoorbeeld steenmarter, huismus en gierzwaluw kan niet op voorhand worden uitgesloten. Het veldwerk naar de groep van overige soorten wordt uitgevoerd tijdens de veldbezoeken naar vleermuizen en vraagt in die zin niet om een extra onderzoeksinspanning.

4.3 Terreinbezoek

Datum	Type onderzoek	Starttijd	Onderzoeker	Weersomstandigheden
21-06-2013	Quickscan, kraam-, huismus- en gierzwaluwonderzoek	21.30	Manon Warringa	Droog, dichte bewolking, $\pm 15^{\circ}\text{C}$, windkracht 2
15-07-2013	Kraamonderzoek vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen	04.15	Manon Warringa	Droog, lichte bewolking, $\pm 12^{\circ}\text{C}$, windkracht 1
22-08-2013	Baltsonderzoek	23.45	Sharon Boekhout	Droog, weinig bewolking, $\pm 13^{\circ}\text{C}$, windkracht 1
22-09-2013	Baltsonderzoek	21.30	Sharon Boekhout	Droog, veel bewolking, $\pm 15^{\circ}\text{C}$, windkracht 2-4

Tabel 1 Periode en type onderzoek

5

BESCHERMDE SOORTEN

Dit hoofdstuk beschrijft de tijdens het veldonderzoek waargenomen beschermde soorten, al dan niet aangevuld met gegevens uit literatuur en andere informatiebronnen.

5.1 Planten

Voorkomen en functie

Er zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Gelet op de aanwezige terreintypen en de functie van het plangebied is het niet waarschijnlijk dat binnen het plangebied zwaar(der) beschermde plantensoorten voorkomen.

Effecten en ontheffing

Binnen het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Negatieve effecten op beschermde soorten zijn dan ook niet te verwachten.

Conclusie: nader onderzoek of een ontheffingsaanvraag in het kader van de Flora- en faunawet is voor beschermde plantensoorten niet aan de orde.

5.2 Zoogdieren

5.2.1 Vleermuizen

Voorkomen en functie

Het plangebied is tijdens het onderzoek beoordeeld op geschiktheid voor vleermuizen. Hierbij is onderscheid gemaakt in: verblijfplaats, vliegroute en foerageergebied. De soorten gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn in het plangebied en de directe omgeving aangetroffen. De aangetroffen soorten worden hieronder besproken. In bijlage 1 zijn de soortenkaarten opgenomen.

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is in Nederland de meest algemene vleermuissoort. De soort wordt veelvuldig waargenomen in stedelijk gebied. (Kraam)kolonies zijn in Nederland vooral in gebouwen aangetroffen. Voorbeelden van verblijfplaatsen in gebouwen zijn ruimtes in spouwmuren en achter boeiboorden en gevelbetimmering. Gebouwen worden ook als winterverblijf gebruikt, waarbij (mogelijk) vergelijkbare plaatsen als in de zomer benut worden, mits deze vorstvrij zijn. Ze jagen hoofdzakelijk binnen en straal van 2-5 km van de verblijfplaats. Vliegroutes volgen zoveel mogelijk lijnvormige structuren en ze jagen in gesloten tot half open landschap.

De gewone dwergvleermuis is tijdens het veldbezoek het meest waargenomen (\pm 16 dieren). Binnen het plangebied is de soort passerend door het plangebied waargenomen. Foeragerende dieren zijn alleen buiten het plangebied waargenomen. Zij maakte hier gebruik van de straat en de tegenoverliggende tuinen aan de voorzijde van het plangebied. De woningen en directe omgeving in het plangebied maken dan ook geen belangrijk onderdeel uit van vliegroutes en/of belangrijke foerageergebieden die een essentieel onderdeel uitmaken van het leefgebied.

Een kraam- of zomerverblijfplaats is tijdens het onderzoek niet in het plangebied vastgesteld. Wel zijn er tijdens het tweede veldbezoek op 15 juli 2013 twee invliegende gewone dwergvleermuis waargenomen in een woning buiten het plangebied. Het gaat hierbij om een zomerverblijfplaats waarbij zij naar binnen vlogen in de nok van het uitstekend verstek. Foto 5 geeft de locatie aan. De zomerverblijfplaats is aangetroffen aan de zijkant van de woning van Sportstraat nr.2. Een zwermende en actief baltsend mannetje is binnen het plangebied wel waargenomen. Het dier heeft gedurende langere tijd aan de voorzijde van de woningen nr. 73 en 75 gebaltst maar maakte hierbij echter geen binding met de woningen. Uit- of invliegende dieren in de balts- en paarperiode zijn niet vastgesteld.

Foto 5. Locatie invliegende gewone dwergvleermuis

Laatvlieger

De laatvlieger komt in Nederland vrij algemeen voor (al laat de soort wel een dalende trend zien) en jaagt boven open tot halfopen landschap, vooral in de beschutting van opgaande groenelementen zoals bosranden, houtwallen en lanen. Kraamkolonies komen in Nederland voor zover bekend alleen in gebouwen voor. Deze bevinden zich onder andere in de spouwmuur, ongebruikte dakruimten, achter en onder (dak)betimmering en onder daklijsten en dakpannen. Soms worden ze ook op zolders aangetroffen. De jachtgebieden liggen in een straal van 1 tot 5 km (zelden meer) rondom de kolonie. Vliegroutes volgen waar mogelijk lijnvormige structuren, maar laatvliegers vliegen bij gunstige weersomstandigheden ook wel grote afstanden door open gebied. De laatvlieger jaagt boven open tot halfopen landschap, vooral in de beschutting van opgaande elementen zoals bosranden, heggen en lanen.

Laatvlieger is eenmalig tijdens het bezoek op 22 augustus 2013 aangetroffen buiten het plangebied. De soort is tijdens de veldbezoeken enkel passerend aan de voorzijde van het plangebied waargenomen. Het dier passeerde hierbij naar beide zijde van de straat. Belangrijke vliegroutes en foerageergebieden zijn niet aangetroffen. Tevens zijn er tijdens het onderzoek er geen verblijfplaatsen of aanwijzingen verkregen dat betreffende individuen gebruik maken van de te slopen woningen. Er zijn geen aanwijzingen verkregen dat dit individu een binding heeft met de te slopen woningen.

Effecten en ontheffing

Alle vleermuissoorten zijn in Nederland beschermd onder de Flora- en faunawet en vallen onder tabel 3, het strengste beschermingsregime. Het verjagen, vangen en doden van individuen van beschermde soorten, evenals het verstoren of vernielen van vaste verblijfplaatsen (inclusief de functionele leefomgeving) is verboden vanuit de Flora- en faunawet. De functionaliteit van verblijfplaatsen van vleermuizen dienen te allen tijde gegarandeerd te blijven.

Vliegroutes en foerageergebied

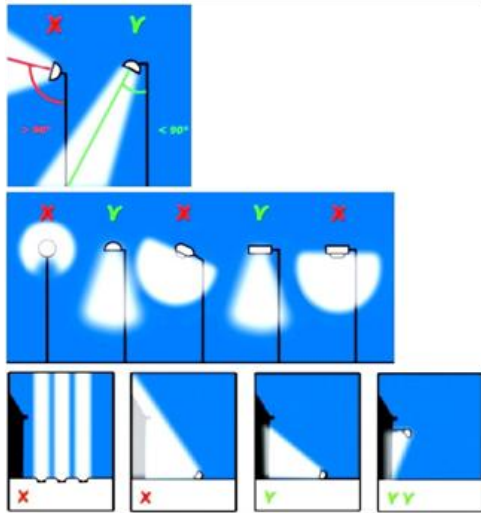
In het plangebied zijn enkel passerende gewone dwergvleermuizen en laatvliegers aangetroffen. Belangrijke vliegroutes zijn niet vastgesteld.

Verblijfplaatsen

Daarnaast zijn er geen vaste rust- of verblijfplaatsen aangetroffen in de te slopen woningen. Binnen het plangebied is wel een baltsend mannetje aangetroffen, het dier had echter geen binding met de betreffende woningen. Vermoedelijk maakt het dier gebruik van de verblijfplaats aan de overzijde van het plangebied waar tijdens het eerdere veldbezoek op 15 juli 2013 twee invliegende gewone dwergvleermuizen zijn waargenomen. Vermoedelijk betreft dit zowel een zomerverblijfplaats als een balts-, - paar-, en winterverblijfplaats.

Verlichting

In de nieuwe situatie dient er ook rekening gehouden te worden met de toekomstige verlichting. Een aantal nachtactieve dieren, zoals vleermuizen, uilen en marters, zijn gevoelig voor verlichting. Er zijn soorten die kunstlicht zoveel mogelijk vermijden en er zijn vleermuissoorten die rond lantaarnpalen jagen. Op dit moment is binnen het plangebied weinig tot geen verlichting aanwezig. De verlichting beperkt zich tot de straatlantaarn en in de nieuwe situatie zal de verlichting mogelijk toenemen. Verwacht wordt dat met de toename van verlichting rondom de te ontwikkelen locatie(s) geen negatief effect zal optreden op de aanwezige soorten. De aangetroffen soorten gelden namelijk niet als bijzonder gevoelig voor verstoring door verlichting. Er dient wel te allen tijde rekening gehouden te worden met verlichting, door verlichting tot een minimum te beperken en directe belichting van de omgeving en onverlichte gebiedsdelen te voorkomen. Dit kan o.a. door gerichte verlichting met leds aan te brengen (figuur 6).

Figuur 6. Voorbeelden van verschillende type armaturen en plaatsingen om lichthinder te

Gekozen kan worden voor de toepassing van vleermuisvriendelijke verlichting. Uit recent onderzoek is gebleken dat amberkleurige verlichting vleermuisvriendelijk is. Op de site van de Zoogdierverseniging Nederland (www.zoogdierverseniging.nl) is hierover meer informatie te vinden. Indien alsnog niet verlichte landschapselementen (direct) verlicht worden, kunnen een ontheffing en/of aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn.

Aanbevolen wordt wanneer er in de toekomstige situatie nieuwe gebouwen geplaatst worden deze vleermuisvriendelijk te bouwen. Toelichting hierover is te vinden in § 7.1.1

Conclusie: Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor vleermuizen niet noodzakelijk. Wel dient rekening gehouden te met vleermuisvriendelijk slopen en de toekomstige verlichting.

5.2.2 Grondgebonden zoogdieren

Voorkomen en functie

Tabel 1-soorten

Uit verspreidinggegevens (NDFF) is naar voren gekomen dat in de omgeving van het plangebied tabel 1-soort egel, konijn, haas en mol voorkomen. Het plangebied kan naast de genoemde soort tevens als leefgebied fungeren voor een aantal licht beschermd (tabel 1 Flora- en faunawet) grondgebonden zoogdieren zoals algemene (spits) muizensoorten. Deze soorten zijn redelijk tot zeer algemeen.

Tabel 2 en 3-soorten

Steenmarter (tabel 2-soort)

In de omgeving komt de zwaarder beschermde grondgebonden zoogdieren steenmarter (tabel 2-soort) voor. De steenmarter is een soort met een groot aanpassingsvermogen. Hij komt voor in zowel structuurrijke landschappen met heggen, houtwallen en bosranden, maar ook in de bebouwde kom waar de gebouwen hem de rol van bergen vervullen. De soort beschikt over een zeer groot leefgebied (ca. 75 ha). Binnen hun vaste

activiteitsgebied hebben steenmarters altijd meerdere dagrustplaatsen tot hun beschikking. Het aantal kan globaal tussen vijf en twintig variëren. Slechts een gering aantal hiervan (3-5) wordt regelmatig gebruikt.

In het plangebied zijn geen verblijfplaatsen of sporen van deze zwaarder beschermde grondgebonden soort waargenomen.

Overige grondgebonden zoogdiersoorten

In de omgeving van het plangebied is tabel 2-soort eekhoorn waargenomen. Tijdens het veldbezoek is het soort niet waargenomen. Door het ontbreken van geschikt biotoop is er ook geen verwachting dat het plangebied onderdeel uitmaakt van het leefgebied van de eekhoorn. Overige tabel 2 en 3 grondgebonden zoogdiersoorten (o.a. das, boomarter, veldspitsmuis) worden niet verwacht binnen het plangebied, vanwege het ontbreken van geschikt biotoop en/of het bekende verspreidingsgebied.

Effecten en ontheffing

Tabel 1-soorten

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van de genoemde zoogdieren van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten, omdat er voldoende alternatief leefgebied aanwezig blijft en het relatief algemene soorten betreft. Voor deze soorten geldt dan ook een vrijstelling. Wel geldt de algemene zorgplicht ten aanzien van deze soorten. Een ontheffing Flora- en faunawet is daarom niet noodzakelijk.

Tabel 2 en 3-soorten

Steenmarter (tabel 2-soort)

Bij de sloop van het gebouw zijn geen negatieve effecten te verwachten op de steenmarter, een verblijfplaats is niet aangetroffen in de te slopen bebouwing. Een ontheffing is dan ook niet noodzakelijk. Het plangebied maakt onderdeel uit van het leefgebied van steenmarter. Dit blijft ook na de ontwikkeling nog steeds voorhanden. Wel dient in de toekomstige situatie rekening gehouden te worden met de toekomstige verlichting. Toelichting hierover is terug te vinden in § 5.2.1.

Conclusie: Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor steenmarter niet noodzakelijk. Wel dient rekening gehouden te worden met de toekomstige verlichting.

5.3 Vogels

Alle vogels zijn als soort op een gelijke wijze beschermd in de Flora- en faunawet. Beleidsmatig heeft het Ministerie van Economische Zaken een onderverdeling gemaakt, gericht op de mate van verantwoording en afstemming van werkzaamheden versus het behoud van vaste rust- en verblijfplaatsen. Dit betreft:

- Vogels met jaarrond beschermde nesten
- Overige broedvogels

Bij zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden kunnen nesten van overige vogels soms ook jaarrond beschermd zijn. Dit is met name aan de orde bij grote ontwikkelingen of zeer bijzondere locaties. In de regel is dit niet aan de orde en zijn de nesten van de vogels alleen beschermd als ze in gebruik zijn.

Voorkomen en functie

Broedvogels

De aangetroffen vogels binnen en direct rondom het plangebied vallen onder de algemene broedvogels. De volgende vogelsoorten zijn in en rondom het plangebied aangetroffen: ekster, houtduif, koolmees, merel en putter. Daarnaast kunnen ook andere vogelsoorten in het plangebied voorkomen als pimpelmees, roodborst en winterkoning. Bovenstaande soorten kunnen ook in het plangebied of directe omgeving tot broeden komen.

Vogels met jaarrond beschermde nesten

Huismus

Huismussen zijn bijzonder vindingrijk als het gaat om het vinden van een nestplaats. Ze nestelen meestal in holtes, bij voorkeur in huizen. De huismus is een jaarrond-soort, wat inhoudt dat de soort gedurende het hele jaar gebruik maakt van de verblijfplaatsen. De huismus is een echte cultuurvolger en bovendien uitermate veelzijdig, wel is het een veeleisende soort. Het ontbreken van één van de onderstaande elementen kan betekenen dat ondanks de aanwezigheid van veel geschikte nestplaatsen toch geen huismussen aanwezig zijn. Al deze elementen liggen dichtbij elkaar, bij voorkeur in een straal van een paar honderd meter.

Voorkeursbiotopen van huismussen bestaan uit de volgende elementen:

- Ruim voldoende nestgelegenheid
- Continu voedsel in de directe omgeving van dekking
- Voldoende inheems groen als leverancier van eiwitrijk voedsel voor de jongen
- Evergreens (bladhoudende of groenblijvende plant) in hagen of gevelbegroeiing
- Zandbad
- Water

Alhoewel er in de periode april-mei geen jaarrondonderzoek is uitgevoerd naar huismussen, zijn deze in het plangebied en directe omgeving niet aangetroffen. Gezien de voorkeursbiotoop van de soort en het ontbreken van deze elementen in het plangebied is er geen verwachting dat het soort voorkomt in het plangebied.

Gierzwaluw

Gierzwaluw is een trekvogel en alleen in de maanden mei, juni en juli in Nederland aanwezig. Gierzwaluw is voor zijn verblijfplaats in Nederland afhankelijk van de mens. Als verblijfplaats kiest de soort holtes en kieren tussen dakpannen en de tengels (panlatten), spouwmuur-isolatiegaten en diverse andere holtes. Deze vogels houden er een bijzondere leefwijze op na; de soort slaapt en paart in de lucht en komt alleen 'aan land' om te broeden.

Alhoewel er in de periode mei-juli geen jaarrondonderzoek is uitgevoerd naar gierzwaluwen, zijn deze in het plangebied en directe omgeving niet aangetroffen.

Effecten en ontheffing

Broedvogels

Voor alle beschermde, inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Flora- en faunawet een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. Ook handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren, zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat versturende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen¹ uitgevoerd mogen worden, tenzij nader onderzoek heeft uitgewezen dat broedvogels afwezig zijn.

Vogels met jaarrond beschermde nesten

Zeldzame en kritische vogelsoorten, evenals verblijfplaatsen van vogelsoorten die jaarrond van vaste rust- en verblijfplaatsen gebruik maken, zijn niet aangetroffen binnen het plangebied. In de directe omgeving zijn wel verblijfplaatsen aanwezig van huismussen .

Huismus

Vaste rust- of verblijfplaatsen van huismussen zijn in het plangebied niet aangetroffen. Door het ontbreken van deze elementen is er geen geschikt leefomgeving voor huismussen aanwezig. Negatieve effecten op huismus zijn dan ook niet te verwachten. Wanneer er in de toekomstige situatie woningen terug komen, wordt geadviseerd nestkasten, mussenpannen en/of vogelvides voor huismus aan te bieden. Toelichting hierover is te vinden in § 7.2.

Gierzwaluw

Tijdens het onderzoek is niet naar voren gekomen dat verblijfplaatsen van gierzwaluw aanwezig zijn in de te slopen woningen. Negatieve effecten op gierzwaluw zijn dan ook niet te verwachten. Wanneer er in de toekomstige situatie woningen terug komen, wordt geadviseerd nestkasten voor gierzwaluw op te hangen. Toelichting hierover is te vinden in § 7.3

Met de voorgenomen ruimtelijke ontwikkelingen worden daarom geen negatieve effecten verwacht op vogels met jaarrond beschermde nesten. Er worden ook geen negatieve effecten verwacht.

Conclusie: Indien rekening wordt gehouden met het broedseizoen, is nader onderzoek of een ontheffing niet noodzakelijk.

¹ In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 15 maart tot 15 juli.

5.4 Amfibieën

Voorkomen en functie

Amfibieën

In het plangebied zijn geen waterelementen aanwezig. Mogelijk gebruiken een aantal soorten, zoals bruine kikker, bastaardkikker, gewone pad en kleine watersalamander, het plangebied als landbiotoop. Dit betreffen algemene tabel 1-soorten. Strikt beschermde amfibieënsoorten worden niet verwacht in het plangebied vanwege het ongeschikte habitat voor deze soorten. Er zijn ook geen verspreidingsgegevens bekend van strikt beschermde amfibieën rondom het plangebied.

Effecten en ontheffing

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van de genoemde amfibieën van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten omdat er voldoende leefgebied aanwezig blijft en het relatief algemene soorten betreft. Voor deze soorten geldt dan ook een vrijstelling. Een ontheffing Flora- en faunawet is daarom niet noodzakelijk.

Door het ontbreken van geschikt biotoop worden zwaarder en strikt beschermde amfibieën niet in het plangebied verwacht. Negatieve effecten zijn dan ook niet te verwachten.

Conclusie: een ontheffing Flora- en faunawet of nader onderzoek is niet noodzakelijk voor beschermde amfibieën.

5.5 Reptielen

Reptielen

Beschermde reptielen zijn gebonden aan specifieke terreinen. In het plangebied ontbreekt dergelijk geschikt biotoop zoals heideterreinen en venranden. Er zijn ook geen verspreidingsgegevens bekend van reptielen in en rondom het plangebied.

Effecten en ontheffing

Beschermde reptielen zijn binnen het plangebied niet te verwachten. Negatieve effecten op deze soortgroep zijn dan ook niet te verwachten.

Conclusie: een ontheffing Flora- en faunawet of nader onderzoek is niet noodzakelijk voor beschermde reptielen.

5.6 Vissen

Vissen

Binnen het plangebied zijn waterelementen afwezig. (Beschermde) vissen worden dan ook niet verwacht in het plangebied.

Effecten en ontheffing

Beschermden vissen zijn in het plangebied niet aanwezig. Zwaarder en strikt beschermden vissen worden niet in het plangebied verwacht door ontbreken van geschikt biotoop. Negatieve effecten zijn dan ook niet te verwachten.

Conclusie: een ontheffing Flora- en faunawet of nader onderzoek is niet noodzakelijk voor beschermden vissen.

5.7 Beschermden soorten ongewervelden

Voorkomen en functie

Beschermden soorten ongewervelden (dagvlinders, libellen, kevers, Europese rivierkreeft en platte schijfhoren) worden op grond van verspreidingsgegevens, habitatvoorkeuren en het ontbreken van geschikt biotoop niet verwacht.

Effecten en ontheffing

Door het ontbreken van beschermden ongewervelde, worden er geen effecten op deze soorten verwacht.

Conclusie: een ontheffing Flora- en faunawet is voor beschermden ongewervelde niet aan de orde.

6

CONCLUSIE

Op basis van dit onderzoek wordt geen toetsing van de effecten van de ontwikkeling op beschermde natuurgebieden (Natura 2000-gebied en/of Ecologische Hoofdstructuur) noodzakelijk geacht. Beschermde (Flora- en faunawet) soorten worden wel verwacht.

In het onderzoeksgebied is potentieel geschikt habitat aanwezig voor een aantal algemene beschermde soorten en zwaarder beschermde soorten. Dit betreft algemene broedvogels, vleermuizen en steenmarter. In tabel 1 is een samenvatting gegeven van deze resultaten.

Vleermuizen

Tijdens het onderzoek in 2013 zijn geen vaste rust- of verblijfplaatsen aangetroffen in de te slopen bebouwing. Negatieve effecten zijn dan ook niet te verwachten. Wel dient er in de nieuwe situatie rekening gehouden te worden met het vleermuisvriendelijk slopen van het gebouw en de toekomstige verlichting. Toelichting hierover is te vinden in § 5.2.1. Aanbevolen wordt in de toekomstige situatie wanneer er nieuwe gebouwen terug gebouwd worden vleermuisvriendelijk te bouwen (§ 7.1.1).

Steenmarter

Tijdens het vleermuisonderzoek is de steenmarter niet aangetroffen. Er zijn geen aanwijzingen verkregen dat de steenmarter de gebouwen gebruikt als verblijfplaats. Bij de sloop van de gebouwen zijn dan ook geen negatieve effecten te verwachten en een ontheffing is dan ook niet noodzakelijk. Wel dient in de toekomstige situatie rekening gehouden te worden met de toekomstige verlichting. Toelichting hierover is te vinden in § 5.2.1.

Broedvogels

Voor alle beschermde, inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Flora- en faunawet een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. Ook handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat verstorende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen uitgevoerd mogen worden, tenzij nader onderzoek heeft uitgewezen dat broedende vogels ontbreken.

Huismus

Tijdens het vleermuisonderzoek is de huismus niet aangetroffen in het plangebied. Door het ontbreken van vaste rust- of verblijfplaatsen en een geschikt biotoop in het plangebied worden negatieve effecten niet verwacht. Geadviseerd wordt om in de toekomstige situatie nestkasten, mussenpannen en/of vogelvides aan te bieden (§ 7.2).

Gierzwaluw

Gierzwaluwen zijn tijdens het vleermuisonderzoek in het plangebied niet aangetroffen. Geadviseerd wordt om in de toekomstige situatie wanneer er gebouwen terug gebouwd worden nestkasten voor gierzwaluwen op te hangen. (§ 7.3)

6.1 Conclusie

Indien er rekening gehouden wordt met het broedseizoen van vogels, het vleermuisvriendelijk slopen en de toekomstige verlichting wordt er met de voorgenomen ontwikkeling worden geen negatieve effecten verwacht. Een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet is niet noodzakelijk.

6.2 Geldigheid onderzoek

Dit onderzoek is uitgevoerd conform de landelijk geldende richtlijnen. Het bevoegd gezag (ministerie van Economische Zaken in deze) hanteert de volgende definitie voor de geldigheid van onderzoeken naar strikt beschermde soorten (tabel 3 soorten en vogels):

“ Onderzoeksgegevens mogen maximaal 3 jaar oud zijn in gebieden waar weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen zijn opgetreden in de afgelopen drie jaar. In gebieden waar dit niet voor geldt, moeten de gegevens recenter zijn.”

Voor onderzoeken waar alleen soorten van tabel 1 en/of 2 van de Flora- en faunawet aan de orde zijn, mag worden volstaan met een geldigheid van 5 jaar. Waarbij ook geldt dat er in die periode weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen optreden.

Dit rapport gaat in op de effecten van de ontwikkeling zoals beschreven in hoofdstuk 5. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten leiden.

Tabel 2 Resultaten (mogelijk) aanwezige beschermde flora en fauna in het plangebied.

Beschermings-status Ff-wet	Soort(groep)	Gebruik gebied	Effect maatregelen	Ontheffing	Vervolg Nader onderzoek / mitigerende en/of compenserende maatregelen
1	Algemene grondgebonden zoogdieren	Leefgebied	Beperkte aantasting leefgebied, tijdelijke verstoring, op termijn weer geschikt leefgebied.	Vrijstelling	Zorgplicht
1	Algemene Amfibieën	Leefgebied	Beperkte aantasting leefgebied, tijdelijke verstoring, op termijn weer geschikt leefgebied.	Vrijstelling	Zorgplicht
2	Steenmarter	Mogelijk onderdeel van leefgebied	Geen: verblijfplaatsen zijn niet aanwezig en functionele leefomgeving blijft behouden.	Nee	Zorgplicht, vleermuisvriendelijk slopen en rekening houden met verlichting
3	Vleermuizen	Mogelijk onderdeel van leefgebied	Geen: functionaliteit blijft behouden.	Nee	Zorgplicht, vleermuisvriendelijk slopen en rekening houden met verlichting
V	Vogels	Leefgebied - broedlocatie	Beperkte aantasting leefgebied, tijdelijke verstoring, op termijn weer geschikt leefgebied.	Ja, tenzij ¹	¹ Werkzaamheden buiten broedseizoen uitvoeren, zorgplicht

7

AANBEVELING VLEERMUIZEN

Het aanbieden van verblijfplaatsen door middel van vleermuisvriendelijk bouwen en een steenmarter-takkenhoop kan een goede meerwaarde bieden voor de aanwezige populatie. Dit geeft een beschrijving van deze mogelijkheden. Dit is echter een aanbeveling en niet strikt noodzakelijk vanuit de Flora- en faunawet.

7.1 Vleermuizen

Wanneer er in de toekomstige situatie nieuwe gebouwen geplaatst worden, wordt aanbevolen nieuwe verblijfplaatsen te creëren voor vleermuizen. Door sloop, renovatie en na-isolatie verdwijnen tegenwoordig veel (potentiële) verblijfplaatsen. In nieuwe gebouwen ontbreken deze vaak, doordat kieren worden afgesloten en afgewerkt. Op eenvoudige wijze kunnen we door het vleermuisvriendelijk bouwen of het plaatsen van vleermuiskasten verblijfplaatsen aanbieden. Hierdoor creëren we een netwerk aan verblijfplaatsen en geven we de aanwezige vleermuispopulatie een stimulans waardoor ze beter in onze maatschappij kunnen overleven. Bij een toekomstige ontwikkeling is het aantoonbaar dat een maximale invulling is gegeven aan de zorgplicht. Eventuele effecten op lokale populaties van vleermuizen worden hierdoor preventief voorkomen door het tijdig aanbieden van alternatieven. Een eventuele ontheffing, aanvullende maatregelen, kosten en planvertraging kunnen daarmee voorkomen worden.

7.1.1 Vleermuisvriendelijk bouwen

Er zijn drie vormen van vleermuisvriendelijke bouwen in toenemende mate van duurzaamheid; het extern plaatsen van vleermuisvoorzieningen, het inbouwen van vleermuisvoorzieningen en het inclusief bouwen. Het inclusief bouwen heeft voor vleermuizen de meeste waarde, omdat hier verschillende microklimaten worden aangeboden waardoor vleermuizen gedurende het gehele jaar het gebouw als verblijfplaats kunnen gebruiken. Naar behoefte kunnen de aanwezige vleermuizen intern verplaatsen, en daarnaast is door de grote ruimte plaats voor meerdere individuen. Door een groter oppervlakte als verblijfplaats voor vleermuizen aan te bieden ontstaan er een verschillende microklimaten, een vereiste voor een optimale verblijfplaats. Sinds 1 april 2012 is het nieuwe bouwbesluit van kracht geworden. Eén van de eisen om openingen in gebouwen groter dan een centimeter verplicht dicht te maken is komen te vervallen. Nu is een grotere opening toegestaan voor een nest of een verblijfplaats voor diersoorten. Hierdoor kunnen voorzieningen zonder extra moeite worden toegepast. Het succes van een verblijfplaats voor vleermuizen is afhankelijk van een aantal factoren waaronder het microklimaat en de ligging. In de folder vleermuisvriendelijk bouwen (zie ook de

literatuurlijst) is over dit onderwerp meer informatie te vinden. Het succesvol toepassen van zowel tijdelijke als definitieve verblijfplaatsen vraagt om een nauwe samenwerking met een ter zake kundige van Eelerwoude op het gebied van vleermuizen.

7.2 Huismus

Geadviseerd wordt om in de toekomstige situatie wanneer er nieuwe gebouwen terug gebouwd worden deze geschikt te maken voor huismussen. Dit kan door bijvoorbeeld vogelvides te realiseren in de nieuwbouw woningen (figuur 9). Het aanbrengen van zgn. 'vogelvides' in de nieuwbouw is een maatregel die op een aantal plaatsen al met succes is toegepast. Essentieel is ook dat in de omgeving van de nestlocaties voldoende dekking aanwezig is in de vorm van dichte bosschages met voldoende voedsel. Het ontwikkelen van een ruige, natuurlijke groenstructuur waarin voldoende dekking aanwezig is, vormt hiervoor een goede uitwerking (o.a. beukenhaag, geschoren hagen van liguster of meidoorn). Ook een extensief, ecologisch groenbeheer kan een positieve bijdrage leveren. Het is raadzaam om zo vroeg mogelijk met deze soort rekening te houden bij het uitwerken van de nieuwe groene inrichting van het gebied.

Figuur 9 Voorbeeld van een vogelvide voor de huismus (Bron: Vogelbescherming, Nederland).

7.3 Gierzwaluw

Door renovatie en stadsvernieuwing heeft de gierzwaluw het steeds moeilijker. Het betreft één van de belangrijkste redenen van zijn achteruitgang. Geadviseerd wordt dan ook om in de toekomstige situatie wanneer er gebouwen terug gebouwd gaan worden verblijfplaatsen van gierzwaluw in te bouwen. Dit is echter geen verplichting vanuit de Flora- en faunawet. Op de markt zijn diverse mogelijkheden voor gierzwaluw aanwezig in de vorm van nestkasten, dakpannen en neststenen. De betreffende voorzieningen zijn zowel aan gebouwen op te hangen als in te metselen. In deze situatie zijn alle verschillende opties mogelijk; in en/of aan de gevel en/of onder het dak. De voorzieningen zijn te bestellen via Vogelbescherming (www.vogelbescherming.nl) of Waveka (www.waveka.nl).

Hoe en waar verblijfplaatsen op te hangen:

- Zo hoog mogelijk in of aan de gevel plaatsen, minimaal op 4 meter hoogte.

- Op de koelste kant plaatsen, tussen noordnoordwest en noordoost. Tussen 11.00 uur 's morgens en 18.00 uur 's avonds mag geen zon schijnen op de voorziening.
- Vrije aanvliegeroute voor en onder de voorziening; geen bomen, takken, lantaarnpalen, openslaande ramen, vlaggenmasten, ed.
- Meerdere voorzieningen bij elkaar plaatsen, minimaal drie. Gierzwaluwen zijn kolonievogels.
- Controleer de montagevoorschriften goed, de meeste voorzieningen dienen liggend/horizontaal geplaatst te worden.

Het succes van een nieuw kunstnest wordt vergroot door het afspelen van gierzwaluwgeluiden op het moment dat er gierzwaluwen in de buurt vliegen.

LITERATUURLIJST

Bode, A.D., Dijkstra, A.J., Hoekstra, B; Hoeve, R., Zollinger, R., Bureau Natuurbalans/Limes Divergens, 1999. *De zoogdieren van Overijssel. Voorkomen, verspreiding en ecologie van de in het wild levende zoogdieren*. Waanders Uitgevers, Zwolle.

Dienst Regelingen, 2009. *Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora- en faunawet*.

Dienst Regelingen, 2009. *Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijk ingrepen*.

Dietz, C., O von Helversen & D. Nill, vertaling en bewerking: P.H.C. Lina, 2011. *Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. Biologie • Kenmerken • Bedreigingen*. De Fontein | Tirion Uitgevers B.V., Utrecht.

Kaper, A. en G. Muskens, 2006. *Brochure Steenmarter in en om het huis*. Stichting Landschapsbeheer Gelderland, Rozendaal.

Koninklijke Vermande, 1999-2007. *Planten en dieren, Flora- en faunawet, band 1, 2, 3 en 4*, SDU Uitgeverij, Den Haag.

Landschapsbeheer Flevoland, 2011. *Vleermuisvriendelijk bouwen. Een handreiking voor huiseigenaar, architect en beleidsmedewerker*. Een samenwerking tussen Landschapsbeheer Flevoland, Zoogdierverseniging en Tauw bv. Landschapsbeheer Flevoland, Lelystad.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2004. *501 Algemene Maatregel van Bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen*, Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden.

Soortinformatie: - www.zoogdierverseniging.nl

Waarnemingen: - www.waarneming.nl

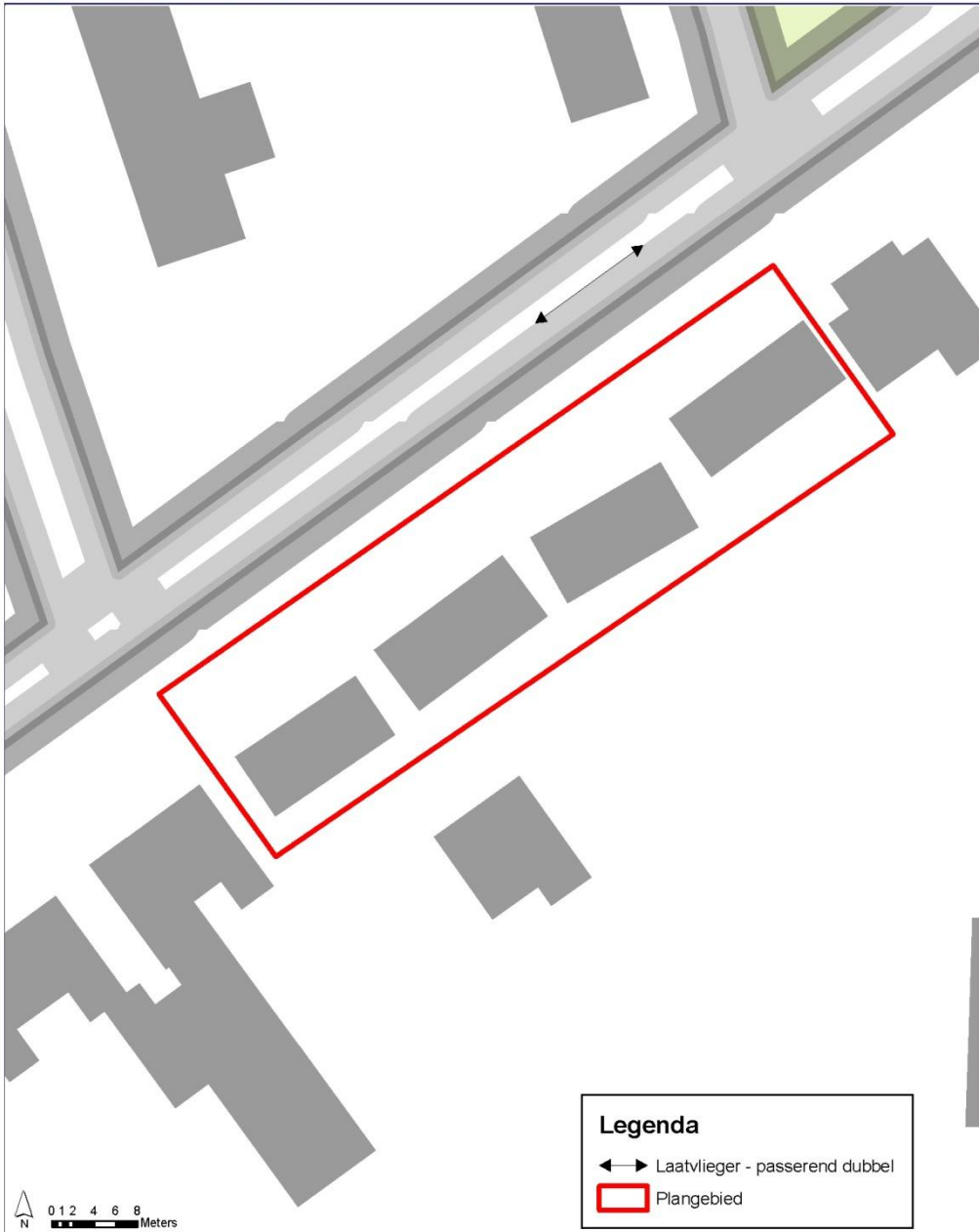
- www.telmee.nl

- ndff-ecogrid.nl

BIJLAGE 1: SOORTENKAARTEN

Schoolstraat Kloosterhaar

Vleermuisonderzoek 2013

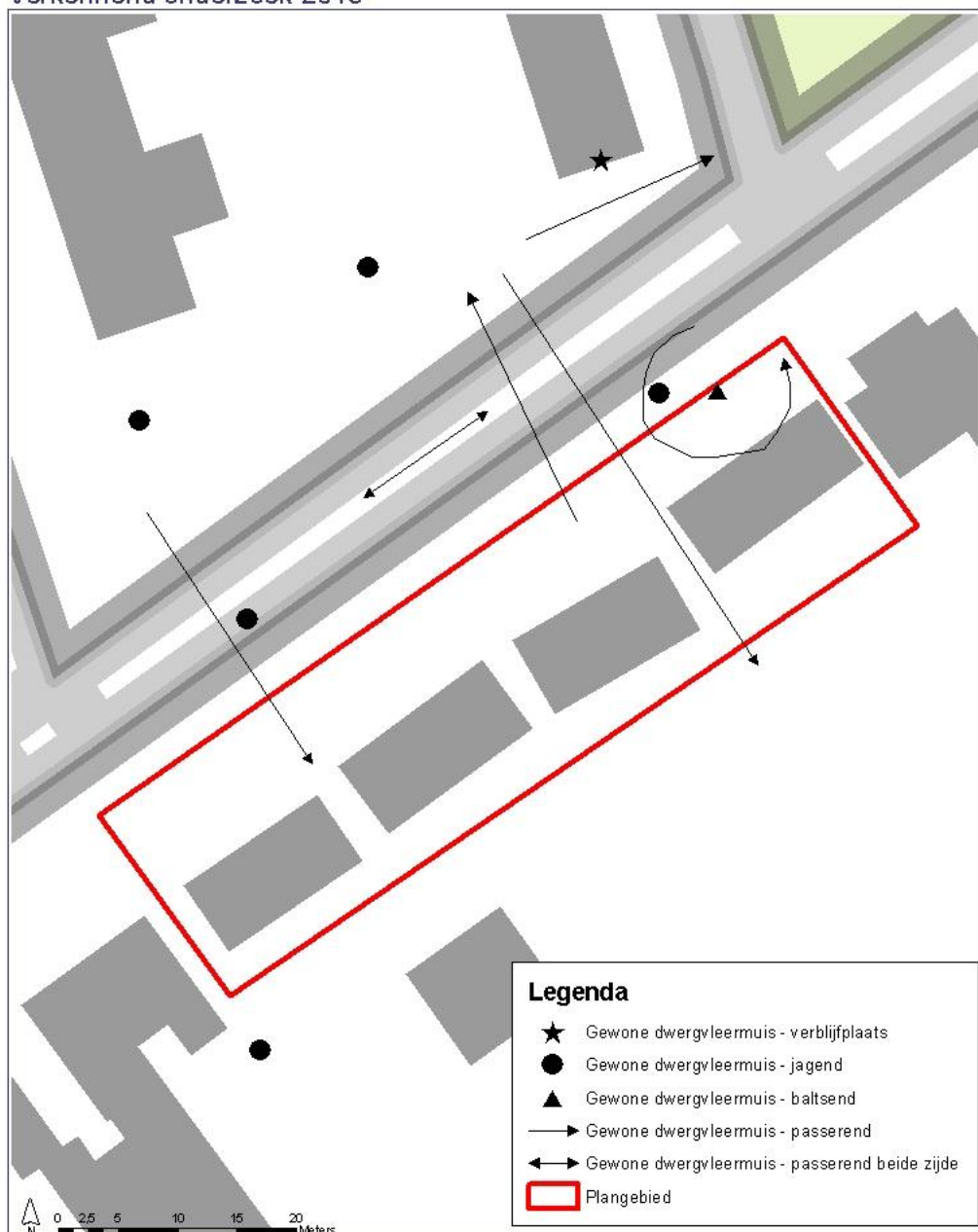
Adviseur ecologie: S. Boekhout

Projectnummer: 6433

Datum: 16 oktober 2013

Kloosterhaar

Verkennd onderzoek 2013

BIJLAGE 2: INRICHTINGSSCHETS

